

Ярослав Стригун
Тетяна Гармаш
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)

Переклад як спосіб вивчення іноземних мов

Анотація: у статті висвітлено та проаналізовано переваги використання перекладу та двомовних словників у процесі вивчення іноземної мови, спростовано деякі стереотипні думки щодо цього виду діяльності, а також проілюстровано приклади вправ із застосуванням перекладу.

Ключові слова: переклад, значення слова, контекст.

Abstract: *The advantages of using translation and dictionaries for language-learners have been showed and analyzed; the stereotypical ideas about this language activity have been refuted, and examples of translation exercises have also been exemplified.*

Key words: *translation, meaning of a word, context.*

Переклад в усіх його видах є складним, специфічним, вторинним видом мовленнєвої діяльності, поряд з такими її видами, як аудіювання, говоріння, читання і письмо. Однак переважна більшість сучасних підручників із вивчення іноземної мови, наприклад, “Motive”, “Use of English”, “Themen aktuell”, “Get 200!” тощо, майже завжди виключає застосування перекладу із того переліку засобів для практики мови, яким має послуговуватися студент, щоб якісно і відносно швидко оволодіти певним матеріалом. Все більше викладачів виступають проти використання будь-яких проявів рідної мови (а тим більше перекладу) під час занять, пояснюючи, що поряд з іншими активностями (слухання, говоріння та читання) переклад лише заважає студенту повноцінно зануритися в мову, що вивчається. Таку думку знаходимо у російського мовознавця Л. Щерби, який наголошує на важливості використання одномовних словників та небезпеці «змішування мов» [3]. Авторська методика Аркадія Зільбермана під назвою «Мовний місток» [4] також повністю заперечує використання перекладу, мотивуючи це тим, що цей вид діяльності навіть заважає людині

під час вивчення мови. Пропонуємо кілька контраргументів на спростування даних тверджень.

По-перше, відомий радянський лінгвіст та перекладач Н. В. Комісаров визначав поняття «переклад», як «особливий вид мовленнєвої діяльності, суть якого полягає в породженні однією мовою певних мовних витворів, зміст яких заданий текстом (оригіналом) іншою мовою [2]. Тобто переклад, а особливо навчальний його вид, передбачає двомовне опрацювання того самого фрагменту інформації. Це й є головною перевагою цього способу, оскільки, перекладаючи, ми не тільки можемо отримувати нову лексику (переклад із рідної на іноземну), а й успішно використовувати її (переклад з іноземної на рідну), а отже закріплювати вивчене на практиці. Зокрема, цей спосіб дозволяє глибше зануритися в мову. Коли ми слухаємо або читаємо іноземною, ми сприймаємо лише головну інформацію, яка, як правило, узагальнюється, тоді як деталі залишаються без уваги (під час читання контекст допомагає не перекладати кожне невідоме слово, а під час слухання мозок просто не встигає «обробляти» кожне значення).

Припустимо, що слово *tackle* у наступному реченні є невідомим для читача: «*While the latter require “specialists” in terms of knowledge, service industries may need more “generalists” who tackle complex interrelated issues*» [1; с. 18]. Контекст дозволяє зрозуміти, що *tackle* має значення «справлятися або мати справу з чимось», натомість перекладач буде змушений звернутися до словника для того, щоб все ж виділити правильне значення слова і, базуючись на цьому, знайти вдалий еквівалент. З усіх зазначених тлумачень нам найбільше підходить ось це: «*Make determined efforts to deal with (a problem or difficult task)*» [5]. У такий спосіб ми виявили додатковий відтінок, який надає дієслово *tackle* іменнику *generalists*: це не просто генераліст — експерт широкого профілю — а й працівник з енергійним та рішучим підходом до професійних викликів. Після цього речення, або навіть і весь текст, набуває нових форм та барв, що, звісно ж, дозволяє поглибити розуміння стилю автора, а разом — іноземної мови.

У випадку ж із важливими документами, спеціалізованими текстами чи інструкціями, вміння сприймати

написане цілісно (не просто переглядати окремі слова в словнику, а саме формувати змістовну думку) і повніше, дістаючи всі приховані елементи з тексту, є обов'язковою умовою, адже інакше є висока ймовірність того, що зміст буде викривлено або сприйнято некоректно (тільки детальний аналіз кожного елементу речення, що, власне, і дозволяє зробити переклад, знижує такі ризики до мінімуму).

По-друге, робота зі словником, що є фундаментом для будь-якого перекладача, дозволяє навчитися розрізняти (в якій ситуації можна вживати, а в яких — ні) та виділяти вдалий еквівалент для певного слова. Багато людей, які вивчають мову, просто не вміють правильно працювати зі словником, а саме: знаходити вірну асоціацію між значенням із рідної мови й іноземної. З цього випливає й інший момент: мовні курси, які продукують так званих «мовних роботів», навчають не мові, а звичайному запам'ятовуванню сталих сполучень та виразів. Погодьтеся, що, якщо навіть такий «робот» буде знати по кілька фраз на «всі випадки життя», це все одно не буде «живим» спілкуванням, адже така людина просто буде користуватися тими сталими виразами, які їй «вклали» в голову на курсах. Вивчення мови — це насамперед розуміння. Очевидно, що той, хто усвідомлює, чому вживання, наприклад, німецького іменника *der Beruf* стосовно тимчасової та одноразової роботи буде недоречним, має ряд переваг над тим, чий знання є стихійними і непослідовними, адже він, по-перше, буде краще засвоювати новий матеріал таким чином (визначивши, чому це чи інше слово є особливим, ми створюємо практичну асоціацію з ним, що допомагає в запам'ятовуванні), а по-друге, буде здатний продукувати нові і головне вірні значення шляхом комбінування вже відомих.

Наступним моментом є те, що за допомогою перекладу можна розвивати навички мислення іноземною мовою. Цьому сприяє застосування традиційного послідовного та синхронного перекладу або ж їх різновидів, наприклад перекладу з аркуша. Такі вправи змушують мозок відразу генерувати переклад, не витрачаючи час на обробку й аналіз речення та його елементів. Наприклад, можна поділити улюблене відео (чи то іноземною, чи то рідною мовою) де швидкість мовлення героїв буде і не

занадто швидкою, і незалежною для виконавця вправи, на фрагменти, тривалістю в 1 хвилину. Прослухавши одну частинку, виконавець одразу починає її перекладати, після закінчення — переходить до наступної. Вищі рівні можуть спробувати себе в синхронному перекладі, коли виконавець має перекладати та сприймати нову інформацію одночасно. Для початківців хорошим рішенням буде переклад з аркуша, коли завдання полягає в тому, щоб передати зміст речення (не значення окремих слів) під час читання тексту. Однак варто зазначити, що для всіх вправ потрібно обирати ресурси, де лексика буде більш-менш відомою для виконавця тільки тоді можна буде отримати максимальний результат. Таким чином кілька сеансів такої «шокової терапії» змушує наш мозок буквально «заговорити» іноземною. Крім того, це допомагає тренувати розуміння на слух (потрібно вловити кожне слово, а не головну думку), пам'ять (послідовний переклад передбачає запам'ятовування певних фрагментів тексту із подальшим їх перекладом), швидкість мови, навички аналізу інформації та чистоту вимови. Контролювати якість виконання таких вправ можна за допомогою диктофона.

На додачу, переклад дозволяє індивідуалізувати процес вивчення мови. Пов'язуючи свої захоплення (приємне) з перекладом (корисне), можна отримати подвійну користь від навчання. Переклад фільмів, серіалів, музики та книг — все це чудові способи цікаво та результативно провести дозвілля.

Список використаних джерел

1. Возна М. О., Гапонів А. Б. та ін. Англійська мова. 2-й курс. Вінниця: Нова Книга, 2019. 448 с.
2. Комиссаров Н.В. Обучение иностранному языку и перевод. *Проблемы перевода*. URL: <http://journal.pushkin.institute/archive/archive/1971/1971-2/>
3. Щербя Л.В. Преподавание иностранных языков в средней школе: общ. вопросы методики. URL: http://elib.gnpbu.ru/textpage/download/html/?bookhl=&book=scherba_prepodovanie-inostrannyh-yazykov--shkole_1974

4. «Языковой Мост» Аркадия Зильбермана. URL:
<http://www.msaba.ru/obuchenie-angliiskomu-jazyku/-jazykovoimost-arkadija-zilbermana>

5. Lexico. URL:<https://www.lexico.com/definition/tackle>.